

5. L. L. Albertsen, *Lyrik der synges*, 1977; *Sang og slagkraft*, 1975.
6. Opgivelsen s. 495 at samlingen indeholder »159« sange, turde være et fejltryk for »153«.

Hans Kuhn

Supplerende registrant over bibelstoffet i Blichers »Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog«

Johannes Nørvig afsluttede i 1934 udgivelsen af Steen Steensen Blichers Samlede Skrifter med et meget anvendeligt registerbind (XXXIII); det indeholder bl.a. et register over bibelcitater, som efter Peter Brasks undersøgelse i *Om En Landsbydegns Dagbog*, s. 69-74 og 87-92, nu må udvides. Efter at have undersøgt citatmuligheder i Blichers novelle, verificeret ved krydsopslag i Chr. IV's bibel, i de resenske oversættelser og i Ewalds Bibelske Concordantz, mener jeg at kunne bidrage udvidende med 8 hidtil uregistrerede bibelcitater i novellen, med 6 større bibelteksthelheder brugt som ledemotiver eller paradigmer, og med et større antal bibelallusioner; dertil et par kritiske noter til enkelte af Georg Christensens og Brasks citatregistreringer.

Bibelstoffet er novellens afgørende referencesystem; med hensyn til mængde, selektion, beskæring og kompositionel fordeling indbyder bibelstoffet til en frelseshistorisk læsning. En sådan skal dog ikke gennemføres her, hvor det drejer sig om det tilgrundliggende gammel- og nytestamentlige register. Det udformes som de »Oplysende Noter« i S.Skr. VII og skal læses som supplement til disse og til Nørvigs register over bibelcitater i bd. XXXIII. Tallene i venstre kolonne henviser til side- og linjenummer i S.Skr. VII.

- 2,4 f.n. habeat) 1 Mos. 38,23. Morten Vinges latiniserede gengivelse af Judas beslutning om Tamars skøgepant: »hun beholde sig det«. (Dette og øvrige anførte bibelcitater er fra 1819-udgaven, hvis ikke andet er angivet).
3,7 aldrig skal jeg glemme, hvad han sagde) 1 Krøn. 29,18. Formodentlig allusion til Davids opfordring til Salomon under tronoverdragelsen: »bevar dette evindeligen i dit folkes hierters tankers digt«.
3,8-9 Gud! Giv min Søn et retskaffent Hjerte) 1 Krøn. 29,19. Kun i S.Skr. XXXIII s. 49 i afsnittet Tillæg og Rettelser. Parentetisk rettelse til Dansk-lærerforeningens skoleudgave af novellen, der i efterskriften bytter om på David og Salomon (Steen Steensen Blicher, *En Landsbydegns Dagbog*, Dansk-lærerforeningen/ Skov, 1982 s. 69).
3,10-11 pater! in manus tuas committo spiritum meum) Lk. 23,46.
12,18.23-24 Ak, jeg elendige Menneske! ... Ak, jeg arme Daare! Hvad skal dette blive til?) Rom. 7,24: »Jeg elendige Menneske, hvo skal frie mig fra dette Dødsens Legeme«. Blicher lader Morten støtte sig til Paulus, som tilbyder en antropologi, der passer til Mortens forståelse af elskoven som sygdom, fejl og dårskab; Paulus taler om syndens lov i sine lemmer som et fangenskab i dødens legeme. Muligvis alluderer Blicher også til Ps. 102,1.4, som er en bøn af en elendig, når hans kraft svigter. Det bestyrkes af, at der i det følgende dagbogsnotat citeres fra Ps. 102,7.

- 13,16 – jeg sukker som en Rørdrum) Ps. 102,7.
- 19,7 f.n. Gud har hjemsøgt os for vore Synder) udbredt gammeltestamentlig forklaring på sygdom, f.eks. 3 Mos. 26,16; 4 Mos. 14,18 eller Ps. 89,33.
- 19,6 f.n. og slaget Folket med Bylder) alluderer til 5 Mos. 28,27, hvor bylder er Guds straf over et lovløst folk, eller til Job 2,7, hvor bylderne er Satans fristelse af den fromme, gudfrygtige Job.
- 19,6-5 f.n. De faldt som Fluier omkring mig) alluderer sandsynligvis til Ps. 91,7.
- 19,5-4 f.n. udfriet fra Dødens Strube) Job 36,16: »afvendt dig fra angestens strube«. Blicher citerer dog med lige så stor sandsynlighed Es. 5,14 fra Chr. IV's bibel: »Derfor hafuer Helfuede viit udbredet Sielen / oc opladet Struben uden al Maade«, eller Hab. 2,5 om vindrankeren, der »udvider sin siel som helvede, og han er som døden, der kan ikke mættes ...«
- 19,2 f.n. før han udgav sit sidste Suk) Ifølge S.Skr. VII s. 247 et almindeligt bibelsk udtryk; det er imidlertid en overdrivelse, viser Ewalds Bibelske Concordantz. De resenske revisioner bruger udtrykket: »udgav han Aanden« om Jesu død og om patriarken Jakobs død (1 Mos. 49,33). Da notatet: Föulum, Calendis Januar. 1709, citerer første del af Lk. 23,46, er det rimeligt her at regne med fortsættelsen: »Fader, i dine Hænder befaler jeg min Aand; og der han det sagde, udgav han Aanden«.
- 20,8-5 f.n. De skal lægges i Graven som Faar, Døden skal fortære dem; men Gud skal forløse min Sjel af Gravens Vold, thi han haver antaget mig, Sela!) Citat fra Ps. 49,15-16, men med en væsentlig udeladelse af vers 15b, der lyder: »og de oprigtige skal regere over dem om morgenen, og graven skal afslide deres skikkelse, (enhver) af sin bolig«. Med denne udeladelse nedtoner Blicher synds- og strafaspektet ved døden, så det frelseshistoriske står klarere, det moralske sløjfes.
- 24,19-20 Men jeg skal vandre endnu en Stund i denne Jammerdal) Usikker allusion til Joh. 12,35 eller Ps. 23,4.
- 26,2-3 falsk Tungemaal) Udbredt bibelsk forestilling, f.eks. i Ps. 109,2 eller hos Mika. 6,12, hvor profeten opregner Jerusalems synder.
- 28,11 den ene forraader den anden) Mt. 24,10 fra kapitlet, hvor Jesus varsler Jerusalems ødelæggelse, altså et frelseshistorisk udsagn.
- 28,12 Du Potiphars Hustru) 1 Mos. 39 (parentetisk korrektion til Brasks monografi s. 71 for at sætte Juda-Tamar-episoden lige efter den om Josef og fru Potifar; den står lige før).
- Josef-skikkelsen indgår i Brasks monografi i en bemærkelsesværdig tese om, at Morten Vinges lidelser er en offergerning, Morten ender i Jesu offersituation (Brask s. 111), hvad han skulle være forudbestemt til som Davidsætling. Til støtte for denne teori om Mortens forudbestemte lidelse oprettes en teologisk konstruktion, som af historiske grunde må fældes: »Kæden David ... Josef ... ender som bekendt ved Jesus« (Brask s. 111). Som vist i en anmeldelse i Præsteforeningens blad 1984/9, s. 144-146 må teorien falde alene på to historiske kendsgerninger: a) at Josef i den gammeltestamentlige kronologi er flere hundrede år før David og altså skal stå først i en såkaldt kronologisk kæde; denne kronologifejl ses også i Dansk-

lærerforeningens seneste udgave af novellen: »St. St. Blicher, En Landsbydegns Dagbog«, Varde 1982, s. 69; b) at Josef ikke er i slægt med David og Jesus, som begge har Juda til stamfader. Den kendteste tradition har Juda og Josef som brødre; en mindre kendt, mere pålidelig tradition holder Josef helt uden for Jakobsønnerne. Det var også på Blichers tid gældende opfattelse, at Juda og Josef var konkurrenter i bosættelsestraditionen, Juda opnåede jo en særstilling gennem efterkommeren David på bekostning af Josef; genealogisk set er der altså ingen kæde.

34,16 Hvor underlige ere dine Veie) Rom. 11,33. Den resenske tekst læser dog her »uransagelige« eller »usporlige«.

34,17-18 færdes jeg her i et raat og sørgeligt Land: jeg gaar over tilfrosne Floder og vader i Snee til Knæerne) Citat fra Job 10,21-22 (Brask s. 71). Men også allusion til Ps. 23,3-4, hvis hyrdebillede (v. 1-2 og 5-6) i øvrigt udfylder en væsentlig plads i notatet og repeteres i notatet: Corseidse, den 8de August 1744. I øvrigt refererer »Udørk« til ørkenvandringen, der omtales adskillige steder i Mosebøgerne; og der henvises til Jobs situation med slutsentensen: »Ak! hvor er Enden paa mit elendige Liv?«.

35,6 møt af Livet) 1 Krøn. 23,1 i Chr. IV's bibel, der handler om kong Davids død, eller citat fra Job 42,17, også Chr. IV's bibel: »saac sine Børn oc sine Børne=børn i fierde Slæct. Oc Job døde gammel oc møt af Livet«. Da de resenske oversættelser altid skriver »mæt af Dage«, er det rimeligt at antage, at Blicher her citerer fra den bibel »af Christian IVdes«, som han selvbiografisk i 1840 skriver, at han længe havde været i besiddelse af (S.Skr. XXV s. 84).

35,7-8 bie til min Herre og Frelser kalder mig) ikke direkte citat; forestillingen om at bie på Herren er ofte udtrykt i salmelitteraturen og hos Esajas og Job.

35,8-10 Han vil maaske lægge mine trætte Lemmer til Hvile i min Fædrenejord) ikke direkte citat; dog utvetydig bibelsk allusion til Jobsk kraftsløshed (Job 17.7) kombineret med det meget udbredte motiv fra GT om at samles med fædrene i deres grave.

35,10-11 det danske Flag, Korsets og Frelsens dyrebare Tegn) Ikke bibelcitat, men udtryk, bestemt af kirkelig tradition og – hvad der er vigtigt – med utvetydig forbindelse til gammeltestamentligt syn på folket som udvalgt og gudsbenådet, hvad der i øvrigt sandsynliggøres af den frelseshistoriske tænkning, der præger hele notatet: fødeland, fædrenejord, hjemlængsel, hjemkaldelse og tidsmotivet.

35,11-12 Min Sjæl, lov Herren! alt hvad i mig er hans hellige Navn!) Ps. 103,1. Ordstillingen peger på den resenske oversættelse, men ordvalget peger mod Chr. IV's bibel: »Min Siel lofue HERREN/ oc huad som er i mig/ hans hellige Nafn!« (Chr. IV's) over for: »Min siel! lof HERREN; og alt det, som inden i mig er, (lo=ve) hans hellige navn.« (1819-udg.).

35,17 Men Herren frelste mig, hans Haand opholdt mig) Udbredt frelseshistorisk opfattelse i GT, især i Mosebøgerne, salmerne og hos Esajas. Allusion til Es. 9,12.17.21 og 10,4 – en passage, der handler om Jahves udstrakte hånd til det jødiske folk midt i straffen over dets fejltrin; den samme

frelsehistoriske dobbelthed er netop hovedmotivet i dette notat: både skibskatastrofe og Jahves frelsende hånd.

35,18-19 skjøndt fattig og halvnøgen jeg vandrer blandt Fremmede) alluderer til Åb. 3,16-18, der handler om funkenheden ved ikke at ville stå ved sit sande jeg, når det kun består af fattigdom og nøgenhed. Ordet »halvnøgen« i Mortens mund er afslørende, det har ikke bibelsk belæg. Unøjagtigheden i hans bibelcitater røber, at han er som den person, der i Åb. 3,15-16 dadles for hverken at være kold eller varm og i v. 17 for at sminke sin elendighed; det kniber med retskaffenheden; Blicher viser os, med ironisk hentydning til Hr. Søren profeti, Mortens halvgjorte identitet, der er bestemt negativt af de paradigmer for individuation, som han ikke har held med eller formår at udfylde retskaffent. Varmen eller kulden, sejren eller lidelsen, Salomon eller Jesus. Psykologisk og eksistentielt set er han på »Et Fristed ... et Skjul fra Verdens Storme«, således som det følgende notat logisk nok konkluderer.

Der kan også refereres til Mt. 25,38.43-44 omhandlende det frelsehistoriske motiv: menneskesønnen på dommedag, og til Rom. 8,35: »Hvo skal kunne skille os fra Christi Kierlighed? Trængsel, eller Angest, eller Forfølgelse, eller Hunger, eller Nøgenhed, eller Fare, eller Sværd?« Paulus har åbenbart leveret Blicher modsætningen i notatet mellem skibsforlis og frelse.

36,13-14 O Du Barmhjertighedens Fader!) Stående bibeludtryk, 3 mulige referencer: a) 2 Kor. 1,3. Paulus indleder sit brev med en skildring af menighedens trængsler og tager, i øvrigt meget egocentrisk, skarpt til genmæle mod dubiøse menighedsmedlemmer, der har såret ham. Derfor passer det godt her, at Blicher citerer videre: »denne bitre Skaal« (Mk. 14,36 par.), samt med ironisk hentydning til den 2 gange citerede Ps. 23: »mit bæggere flyder over« (Ps. 23,5).

b) allusion til summariet over Ps. 103 fra Chr. IV's bibel: »... Summa/ den som holder sig mod os/ vi som ere skrøbelige oc arme Creatur/ ligesom en naadig/ barmhiertig oc kier Fader/ oc icke omgaaes med os efter vore Synder oc Fortieneste/ men efter sin Naade oc Godhed.« (Således: Brask s. 90).

c) allusion til Ps. 103,4.8 i den resenske oversættelse: »... den, som kroner dig med miskundhed og barmhiertigheder« (v.4), »HERREN er barmhiertig og naadig, langmodig og af megen miskundhed« (v. 8). Mulighed b) synes mest nærliggende som kilde til allusionen.

36,15 thi det var dig saaledes behageligt) Mt. 11,26 og Lk. 10,21. Sandsynligvis alluderer Blicher også til mønsterkapitlet 1 Krøn. 29,17, som, svarende til Mortens øjeblikkelige situation, udtrykker hans prøvelser: de gamle sår og problemet om hans uoprigtighed: »Og min Gud! Jeg veed, at du prøver hierter, og haver behagelighed til oprigtigheder ...«. Det er kong David, der taler. Således aktualiseres Hr. Søren adoptionscitater af 1 Krøn. 29,19 på det tidspunkt, hvor Morten ved gensynet med den fordærvede Sophie, og i skjul for verdens storme, er så langt fra de salomonske værdier som nogen sinde.

- 36,17 en Mørkhedens Gestalt) alluderer til alm. frelseshistorisk forestilling i GT. Der kan enten være tale om Job 10,21-22: »mørkheds og dødens skyggers land: Et meget mørkt land, saasom dødens skygges mørkhed, og (hvor) ingen anden er, og (hvad) der skinner, er som mørkhed.«; eller om den to gange før citerede Ps. 23,4, men da fra Chr. IV's bibel, grundet ordvalget: »Oc om jeg end vandrede i Mørckhedens Dal/ frycter jeg ingen ulycke/ Thi du est hos mig/ Din Kep oc Staf trøste mig.«.
- 36,6-3 f.n. Det er ikke for min Plaiseer, at jeg atter tager Pennen; men dersom Nogen efter min Død skulle faae Øie paa denne Journal, skal han dog see, hvorlunde Synden lønner sine Børn) alluderer til Ps. 102,19, også citeret i notatet: Thiele, den 17de Juni 1710 (Brask s. 72). Morten læser salmen moraliserende, men det er ikke retskaffen læsning, og Blicher ironiserer over hans skinhellige formål med at tage pennen. Hans skrivelammelse og livslede var altså ikke så varig; den offerhandling efter Jesu forbillede, som Morten fromt noterer om 2. juli 1744, er mundsvejr; han har aldrig haft mod og format til oprigtigt at tømme den bitre skål, for den 8. august går han og forlyster sig med spadserestok og »Promenade i vor smukke Have«. Hans æstetiske sans er intakt og velvirkende i sansningen af Sophies »tykke ildedannede Krop«; han skriver egentlig ud af æstetisk væmmelse, men camouflerer det som moralsk dom: »Det er ikke for min Plaiseer«. Jo, netop, viser hans ordvalg i domsnotatet: overblik, durkdreven selvbeskyttelse, langt fra offervilje.
- 37,6 Stokken faldt fra min Haand) Billedet af vandringsmanden er ofte brugt af Morten om sig selv. Hans vaklen her, mens han promenerer sin erstatning for Salomons kongestav i omgivelser, der er en aflans af dennes fra I Krøn. 29, tolkes ind i det fast oprettede billede med henvisningen til det tidligere brugte Ps. 23,4. At tabe stokken af sin hånd er derfor billedligt talt at skulle vandre alene i dødens skygges dal, gudsforladt og udleveret til onde magter. Måske også allusion til Zach. 8,4.
- Som notaterne af 15. maj 1721 og 1. maj 1744 er havescenen her gammeltestamentlig pastoral, dog efter et grummere mønster end Ps. 23,1-4. En række elementer i notatet peger hen på Es. 28,1-4, her citeret efter Chr. IV's bibel: »1. Ved de Drucknis hofferdige Krune af Ephraim/ hendes deylige Herlighed er blefuen som et vissen Blomster, som staa ofuen ofuer en fed Dal/ udi huilcken de tumle om af Viin.
2. See der skal en sterck oc mæchtig inlcladis i Landet med Vold af HERREN/ som en Hagelstorm/ oc skadeligt Vær/ oc suart Vandløb som skal indfalde med Vold i Landet:
3. At de Drucknis hofferdige Krune af Ephraim skal traadis ned under Fødder.
4. Oc hendis Herligheds visne Blomster som staa ofuen ofuer en fed Dal/ skal blifue/ lige som det der er moct før Sommeren kommer/ strax mand faar det i Haanden.«
- Paralleller til Mortens notat er disse: drukkenskaben, hendes hoffærdighed (storagtig, malicieusk, fortrædent), kronen (ansigt, kyse), hendes dejlige herlighed (deilige Ansigt), vissenheden (bleggult, rynket, fortrædent), den

- fede dal (vor smukke Have), den stærke (Herren ved hovedøren), straffen og »traadis ned under Fødder« (hun laae paa Knæerne), den for tidligt modne frugt (»Frøkenskabet har S ... taget og Frueskabet med«). Om ad et par små vink: hugormen og haven lænkes både notatet og kilden til beretningerne om Edens have. Afblomstringsmetaforen her springer fuldt ud i slutcitater fra Ps. 103,15-17.
- 39,10-11 omkommet af Mangel, naar ikke min medlidende Herre havde forbarmet sig over dem) alluderer til hovedtanken i Ps. 103,3-5.13.
- 39,6-4 f.n. »Frygter ikke for dem, som allene ihjelslaae Legemet! men frygter for dem, som fordærve baade Legem og Sjel tillige!«) Mt. 10,28; ordet »allene« udpeger en overspringelse af: »men kunne ikke slaae Sielen ihjel«. Flertalsformen: »dem, som fordærve« kunne i flg. Brask hentyde til Jens og Sophie, som hermed fordømmes af Morten, men, hævder Brask: »faktisk skriver Morten blot, som skrevet står i Bibelen for 1819« (Brask s. 73); dette kan ikke være rigtigt, for 1819-udgaven har entalsformen: »den, som kan fordærve«. Så enten citerer Morten fejl, hvad der her er lidet sandsynligt, eller også bruger Blicher en anden bibeludgave end 1819-udgaven, hvilket er meget sandsynligt, for i den resenske tradition findes flertalsformen »dem« i hvert fald i 1791-udgaven og sikkert også i andre udgivelser før den, som altså må være Blichers kilde. Antagelsen af en uspekuleret citatmanipulation her fra Mortens side er på den baggrund subsidiær.
- 40,12-14 »Gud er stor!« ja, og barmhjertig! Han kan og vil gjøre langt over hvad vi arme Mennesker forstaae) Tankegangen hentet fra Ps. 103.
- 40,19-20 et Hvilested hos mine Forfædre) alluderer til det uhyre udbredte frelseshistoriske mønster i GT, grundlagt i forbindelse med opholdet i og udvandringen af Ægypten: Jakob vil begraves i fædrene jord uden for Ægypten (1 Mos. 47,30), Moses får løfte om det samme (5 Mos. 31,16). Forestillingen gælder især om konger efter David, således 2 Sam. 7,12 (David), 1 Kg. 1,21 (David), 1 Kg. 15,8 (Abija), 2 Kg. 16,20 (Akaz), 2 Kg. 20,21 (Ezekias), 2. Krøn. 35,24 (Josias), 1. Kg. 13,22 (en ulydig mand, der ikke tilstås den ønskede gunst), 2 Kg. 9,28 (Ahasja) og Dom. 2,10 (hele Josuas generation).
- 41,5-6 – jeg er en Fremmed, en Udlænding blandt dem alle) Forestillingen om den fremmede et kendt gammeltestamentligt motiv; således 1 Kg. 8,41; 2 Krøn. 6,32; Job 19,13 og Ps. 69,9. Motivet indgår med en vis opladning genuint i det større frelseshistoriske mønster. Der er næppe tvivl om, at Blicher her både citerer Ps. 39,13, hvis 12. vers citeres to notater længere fremme (Brask s. 73), og det fast etablerede 1 Krøn. 29,15: »Thi vi ere fremmede for dit ansigt, og giester, som alle vore fædre; vore dage paa jorden ere som en skygge, og (her er) ingen forhaabning«.
- 41,9 Verdens Lys) Joh. 11,9: »vandrør nogen om Dagen, da støder han ikke an; thi han seer denne Verdens Lys«.
- 42,7-9 en siberisk Dal efter Oversvømmelse: mørktfuret af Vandstrømme, trindt bestrøet med Tuer, Stene og nedvæltede Træer) Allusion til Es. 28,2, gentaget fra notatet: Corselidse, den 8de August 1744, parallelt med, at Sophie spiller hovedrollen i begge notater.

- 42,9-12 »Ja, Herre! Herre! Tugter Du Nogen med megen Straf for Misgjerning, da gjør Du, at dens ynkelige Skikkelse hensmelter som et Møl; visselig! Alle Mennesker ere Forfængelighed!«) Ps. 39,12, hvortil må knyttes en kritisk anmærkning: 1791- og 1819-udgaverne læser »ønskelige skikkelse«, som gør det muligt, at Blicher har været uagtsom i sin citering. Svanes bibel 1647 og 1740-revisionerne læser »ynkelige skikkelse«. Chr. IV's har »deylighed«, LXX har psyche (= liv), og den hebraiske har »chamodo« (= pulchræ vestes, res pretiosæ), hvoraf kan sluttes, at oversættelsen »ynkelige« under alle omstændigheder er fejlagtig. Den sandsynlige forklaring er, at Blicher læser galt i sin ældre resenske bibel fra før retstavningsændringen af y til ø. Denne ændring slår ifølge Skautrup, *Det danske Sprogs historie* III, s. 175 og s. 191-192, igennem i slutningen af 1700-tallet.
- 42,16-17 Her boer jeg nu i min Faders Hus) I det gamle testamente bruges udtrykket »min faders hus« om det at være sikkert på plads i sin slægt, undertiden som tilflugtssted for piger, der er forlist moralsk og socialt i fremmede omgivelser. Der kan alluderes til 1 Mos. 20,13; 3 Mos. 22,13 og Dom. 19,2; men af kompositionelle grunde især til 1 Krøn. 28-29, der jo handler om tempelbygningen, Guds og Davids hus, og om Salomons overtagelse af sin faders hus. Kompositionelt vises her tilbage til Hr. Sørenns kåringsord fra Davids embedsoverdragelse til Salomon; ironisk konstateres derfor afstanden mellem det beskedne degneembede og Salomons trone. Når der nedenfor i denne kommentar konstateres en klar kompositorisk og indholdsmæssig sammenhæng mellem citatet fra Ps. 103 og kroningskapitlet fra 1 Krøn. 29, beror det ikke mindst på, at dette motiv om det fædrene hus nævnes en snes gange i de to kroningskapitler I Krøn. 28 og 29.
- 42,20-21 skal jeg samles til dem, og være den sidste af min Slægt) Blicher bruger bevidst det frelseshistoriske motiv om slægt- og folkesamlingen. 1819-udgaven skriver enslydende om patriarkernes og Arons død: »og blev samlet til sine folk« (1 Mos. 25,8 om Abraham, 1 Mos. 35,29 om Isak, 1 Mos. 49,29.33 om Jakob, 4. Mos. 20,24 om Aron). Også allusion til Dom. 2,10 om hele Josuas generation: »Og der al den samme slægt var ogsaa forsamlet til sine fædre, da kom en anden slægt op efter dem«. Også den tidligere citerede, decideret frelseshistoriske, Ps. 102 virker her i Mortens slutcitater. Hans ensomhed i v. 7.8.18; hans korte restid i v. 4,12; hans dagbogsblade i v. 19 (Brask s. 72); slægtskiftet i v. 13.19.25; det skaldede træ i v. 5.12; i det hele taget er der klar indholdsforbindelse mellem slutcitater (Ps. 103) og de frelseshistoriske motiver i hele Ps. 102.
- 42,5-1 f.n. »Anlangendes et Menneske, hans Dage ere som Græs; som et Blomster paa Marken, saa skal han blomstre. Naar Veiret farer over det, da er det ikke mere, og dets Sted kjender det ikke mere. Men Herrens Mis-kundhed er fra Evighed og indtil Evighed.«) Citat fra Ps. 103,15-17. Dette citat i særdeleshed, og hele Ps. 103 i øvrigt, rummer en frelseshistorisk anskuelses grundstruktur: tidsmotivet, herlighedsmotivet, forgængelighedserfaringen, fremmedhedsmotivet og frelsesmotivet. Kompositorisk set er salmecitatet led i en statusoppgørelse over Mortens forvaltning af Hr. Sørenns kåringscitater om den 17-åriges muligheder for at udfylde Salomon-

rollen. Salmecitatet knytter derved en kompositorisk løkke til brug for læserens tolkning af »Disse Blade ... det eneste Mærke om mig«. Også ved klare ligheder i form og indhold peger salmecitatet uundgåeligt hen på Davids embedsoverdragelse i 1 Krøn. 29; hele dette kapitel kommer ved sin lighed med Ps. 103, og i kraft af den kompositoriske løkke, til at levere paradigmer for Morten Vinges udvikling. Davids kåringsord i v. 19 har en optakt i v. 14-16, som fortolker afblomstringsmetaforen fra Es. 28,1-4 og slående ligner Ps. 103,15-17:

»14. Thi hvo er jeg? og hvo er mit folk, at vi skulle formaae (med vor) kraft til at give frivilligen, som dette (gaaer?) thi det er alt af dig, og af din haand have vi givet dig det.

15. Thi vi ere fremmede for dit ansigt, og giester, som alle vore fædre; vore dage paa jorden ere som en skygge, og (her er) ingen forhaabning.

16. HERRE, vor Gud! al denne hob, som vi have beredt til at bygge dig et huus af til dit hellige navn, den er af din haand, og det er altsammen dit.«
Udgaverne 1740 og 1791 i lilleoktav har »Anlangendes«. S-formen i præsen. partic. er vigende i 1700-tallet og ses da heller ikke i 1819-udgaven. Blichers kilde er tidligere.

Sammenfatning

- a. 8 tilkomne bibelcitater på flg. steder i S.Skr. VII: Rom. 7,24 s. 12,18 og 23-24; Lk. 23,46b s. 19,2 f. n.; Mt. 24,10 s. 28,11; 1 Krøn. 23,1 / Job 42,17 s. 35,6; Mt. 11,26 par. s. 36,15; Es. 28,1-4 s. 36-38; 1 Krøn. 29,15 s. 41,5-6; Joh. 11,9 s. 41,9.
- b. 6 gammeltestamentlige paradigmer eller ledemotiver; det er 1 Krøn. 29 og Ps. 103 med hver 4 referencer, Jobs bog med 5 og Ps. 23, Ps. 39 og Ps. 102 med hver 3 referencer. Ved ledemotiver forstås kompositionsbærende bibelreferencer, ved paradigmer forstås kompositionsskabende bibelreferencer; de paradigmatiske er 1 Krøn. 29 og Ps. 103.
- c. En snes tilkomne allusioner til bibelsteder (=frie citater) eller til bibelske motiver (: personer, begivenheder, temaer).
- d. 3 litterærkritiske justeringer vedrørende Mt. 10,28 (den/dem), Ps. 39,12 (ynkelige Skikkelse) og Ps. 103,15 (præsen. partic. på -s: Anlangendes).
- e. Blichers kilder er mindst to bibler, Chr. IV's og den resenske efter 1740. Jeg har haft adgang til at bruge en privatejet bibel med Blichers og hans faders navnetræk, som Det kongelige Bibliotek har verificeret som Chr. VI's lilleoktavudgave fra 1740. Citatet fra Mt. 10,28 peger dog på en af de senere resenske revisioner, som læser flertal i »dem, som fordærve«; det gør Chr. VII's udgave i lilleoktav fra 1791.

Anvendt litteratur

Steen Steensen Blichers Samlede Skrifter, udgivne af Det danske Sprog- og

- Litteraturselskab, I-XXXIII, København 1920-34.
- Biblia, Det er Den gantske Hellige Scrifft paa Danske igien offuurseet oc prentet effter K. Chr. IV.s Befaling. Met Register, alle D. Lutheri Fortaler, hans Vdlegning i Brædden oc Viti Theodori Summarier. København 1633. fol.
- Biblia, paa Danske, det er: Den gandske hellige Skriftis Bøger, paa ny igien-nemseete efter den Ebræiske oc Grækske Text (ved Hans Svane). Efter K. Chr. IV.s Befaling. København 1647. 8°.
- Biblia, det er Den gandske Hell. Skrift, ved K. Christ. VI.s Omsorg. 5. opl. København 1740. 8° mai.
- Biblia, det er Den gandske Hell. Skrift, ved K. Christ. VI.s Omsorg. 3. opl. København 1740. 8° min.
- Biblia, det er Den gandske Hell. Skrift, ved K. Christ. VII.s Omsorg. 6. opl. København 1791. 8° min.
- Biblia, det er den gandske Hellige Skrifts Bøger. 16. opl. København 1819. 8° mai.
- Biblia hebraica, udg. Rudolf Kittel, Stuttgart 1912.
- Septuaginta, udg. Alfred Rahlfs. Stuttgart 1935.
- Det danske Bibelselskabs Ordbog til Det gamle Testament. København 1938.
- Det danske Bibelselskabs Ordbog eller Konkordans til Det nye Testamente. København 1965.
- Enewald Ewald, Den Bibelske Konkordantz Første Deel og Anden Deel, Tom. I-III. København 1748-49. 4°.
- Peter Brask (red.), Steen Steensen Blicher, En Landsbydegns Dagbog, udgivet med noter og efterskrift ved Peter Brask, Dansk lærerforeningen/ Skov. Varde 1982.
- Peter Brask, Om En Landsbydegns Dagbog 1-2. København 1983. (her forkortet: Brask).
- Flemming Conrad, Peter Brask: Om En Landsbydegns Dagbog. Gyldendal 1983. Anmeldelse i Danske Studier 1984 s. 163-167.
- P. G. Lindhardt, Bibelen og det danske Folk. Kbh. 1942.
- Johannes Nørvig, Steen Steensen Blicher. Hans Liv og Værker. København 1943.
- Povl Otzen, Hvorledes danskerne fik deres bibler. København 1949.
- Præsteforeningens blad, 1984/9, s. 144-146.
- Paul V. Rubow, Saga og Pastiche. 2. opl. København 1968 s. 120-126.
- Peter Skautrup, Det danske Sprogs Historie III. 2. oplag København 1968 s. 16-18, 101-105, 175 og 191-192.

Hans Jacob Iversen

H. E. Schack og antik hyrdedigtning

Når man som klassisk filolog læser den første sætning i Schacks Phantasterne om det gamle, ærværdige egetræ, kommer man let til at associere til det allerførste vers i Vergils første ekloge, hvor det hedder: